

O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA YEVROPA ITTIFOQI BILAN XALQARO HAMKORLIKNING AHAMIYATI

Berdiyarova Gulandon Sa'dullayevna

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti stajor o'qituvchisi

(Qarshi shahri)

berdiyarovagulandon@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi va Yevropa Ittifoqi o'rtasidagi hamkorlik aloqalarining ustuvor yo'nalishlari, xususan, ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlikning rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan. Shuningdek, Tempus, Erasmus Mundus, Erasmus+ va Horizon 2020 kabi xalqaro dasturlarning mamlakatimiz oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, professor-o'qituvchilar malakasini oshirish, talabalar va tadqiqotchilar almashinuvini rivojlantirish hamda ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglardagi ishtiroki va erishayotgan natijalari hamda Yevropa Ittifoqi bilan ta'lim sohasidagi hamkorlikning istiqbollari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Yevropa Ittifoqi, Erasmus+, Tempus, Erasmus Mundus, xalqaro hamkorlik, DAAD, O'zMU, xalqaro reytinglar, akademik mobillik, xorijiy tajriba.

O'zbekiston bugungi kunda Yevropa Ittifoqi davlatlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalariga tashqi siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaramoqda. Bunda asosan 5ta asosiy qo'shma organ muhim sanaladi: Hamkorlik kengashi, Hamkorlik qo'mitasi, Iqtisodiyot, savdo va investitsiyalar bo'yicha quyi qo'mita, Parlament hamkorligi qo'mitasi hamda Adliya, ichki ishlar va boshqa masalalar bo'yicha quyi qo'mita a'zolari kiradi.

O'zbekiston bilan Yevropa Ittifoqi mamlakatlari o'rtasidagi munosabatlar 1999- yilning 1-iyulidan kuchga kirgan. Ushbu hamkorlik aloqalari siyosiy muloqot, inson huquqlarini himoya qilish, savdo-iqtisodiy aloqalar, sarmoya, intellektual mulkni himoya qilish, qonun ustuvorligi, madaniy-gumanitar hamda ta'lim kabi sohalarni o'z ichiga oladi. Hamkorlik aloqari 1994-2013 yillarda Tempus dasturi va 2007-2014 yillarda Erasmus Mundus dasturi doirasida rivojlandi. Erasmus+ dasturi 2014 yildan beri O'zbekistonda faoliyat ko'rsatib kelmoqda. Bundan ko'zlangan maqsad mamlakatimizda oliy ta'limni rivojlantirish va modernizatsiya qilish asosiy masala hisoblanadi. Hozirda O'zbekistonning 70 ga yaqin oliy ta'lim muassasalari Erasmus+ loyihalarini amaliyotda qo'llab kelmoqda. Ushbu dastur 1994 hamda 2007 yildan amalga tatbiq etilgan «Tempus» va «Erasmus Mundus» loyihalarining mantiqiy davomi sanaladi. «Erasmus+» dasturining 2014-2020 yillardagi umumjahon budjeti 14,7 milliard yevroni tashkil etadi. Bundan tashqari, «Horizont 2020» ta'lim dasturi ham O'zbekiston ta'lim tizimiga tatbiq etilgan. Toshkentda ham «Erasmus+» milliy idorasi faoliyat yuritmoqda.

Ushbu dastur doirasida yurtimizdagi talaba, doktorant, oliy o'quv yurtlari o'qituvchi-xodimlariga «Ko'hna qit'a» universitetlarida qisqa muddatda malaka oshirish yoki to'liq ta'lim olish imkoni taqdim etiladi. Yevropa Ittifoqi ta'lim masalalari bo'yicha maxsus vakili Yussi Narvi bu dasturlar to'g'risida shunday degan edi: «Barcha dasturlarning ahamiyati shundaki, ular O'zbekiston hukumatining oliy ta'limni rivojlantirish bo'yicha maqsad va istaklariga javob beradi, ishonchim komilki, O'zbekiston Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlikni yanada mustahkamlash va o'qituvchilar va talabalar almashinuviga ham o'z hissasini qo'shadi». Ushbu dastur o'zbek yoshlariga Yevropa mamlakatlaridagi yetakchi universitetlarda o'qish imkoniyatini beradi. Hozirgi kunda O'zbekistonlik talaba yoshlar Yevropa Ittifoqining deyarli barcha davlatlarida tahsil olishmoqda. Birgina Germaniya oliy o'quv yurtlarida o'zbekistonlik 5 mingga yaqin, Fransiyada esa 3 mingdan oshiq talabalar tahsil olishmoqda.

Darhaqiqat, Tempus va Erasmus + dasturlari o'qituvchilarni qayta tayyorlashda, menejment va biznes dasturlarini, zamonaviy o'quv laboratoriyalarini yaratishda va mamlakatimiz oliy o'quv yurtlari bilan Yevropaning yetakchi universitetlari o'rtasida hamkorlik aloqalarini o'rnatishda muhim rol o'ynaydi. Qashqadaryo vohasida faoliyat olib borayotgan Qarshi davlat universiteti ushbu dastur doirasida 70 dan ortiq davlatlar oliy ta'lim muassasalari bilan hamkorliklar olib bormoqda. Bundan tashqari Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti, Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti, Urganch davlat universiteti, Turin politexnika universiteti, Qoraqalpoq davlat universiteti yetakchilik qilmoqda. Namangan davlat universiteti, Andijon qishloq xo'jaligi instituti va boshqa oliy o'quv yurtlari ham Yevropa Ittifoqining nufuzli oliy ta'lim muassasalari bilan faol hamkorlik aloqalarini rivojlantirishga alohida ahamiyat qaratib kelmoqda.

Ushbu yo'nalishdagi hamkorlikni yanada kengaytirish maqsadida 2015 yilning 25-26 iyun kunlari Rigada Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo mamlakatlari ta'lim vazirlarining birinchi uchrashuvi bo'lib o'tdi. Uchrashuvda ikkala tomon ya'ni YEI va Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi aloqalar, xususan, ta'lim sohasidagi hamkorlikni rivojlantirish muhokama qilindi va ushbu muzokaralarda oliy va o'rta maxsus ta'lim vaziri A. Vahobov rahbarligidagi O'zbekiston delegatsiyasi ham ishtirok etdi.

Uchrashuv yakunida vazirlar YEI va Markaziy Osiyoning ta'lim sohasidagi hamkorligini rivojlantirishga qaratilgan bayonnoma va yo'l xaritasini ishlab chiqildi.

Yurtimizda ta'lim tizimini yanada isloh qilish, bu sohadagi xalqaro tajribalarni qo'llashni takomillashtirish maqsadida Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlarning siyosiy arboblari, yirik olimlari va yetuk tadqiqotchilari bilan ko'plab uchrashuvlar tashkil etilmoqda.

Birgina Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti misolida hozirgi kunda DAAD (Germaniya), Gyote instituti (Germaniya), TEMPUS, TIKA, Boloniya universiteti, Cambridge universitetlari hamkorlik qilib kelmoqda. Har yili DAAD o'quv dasturlari va stipendiyalariga asosan O'zMU talabalari, magistrleri va professor o'qituvchilari o'qish, malaka oshirish hamda tajriba almashinish maqsadida Yevropaning ko'plab davlatlariga yuborilmoqda.

Professor o'qituvchilarning Yevropa davlatlarida malaka oshirishlari uchun YEI tomonidan e'lon qilinadigan xalqaro grantlardan ham foydalanish yo'lga qo'yilgan. 1997-yilda 23 nafar, 2001-yilda 45 nafar va 2007-yilda 120 nafar professor-o'qituvchilar xalqaro grant hamda anjumanlarda qatnashib Yevropaning yetuk olimlari bilan fikr almashdilar. 1997-2001-yillarda chet el, xususan, Yevropa Ittifoqi investitsiyalarini uzluksiz ta'lim tizimi va kadrlar tayyorlash sohasiga jalb etish bo'yicha Tempus-TASIS, DAAD, ANTAS, UNIKUM kabi 8 ta dastur amalga oshirilib, markazlar o'z faoliyatini boshlagan bo'lsa-da, hozirgi kunda bunday markazlar soni 20 tadan ziyodni tashkil etadi. Bu kabi dasturlar o'z navbatida o'z samarasini bermoqda. Masalan, 2005-yilda O'zMU fizika fakulteti UNIKUM loyihasini amalga oshirishda qiymati 150.000 yevroni tashkil etadigan TEMPUS/TASIS grantiga sazovor bo'ldi.

Ushbu faol harakatlar natijasida bugungi kunda "THE World University Rankings – 2027" reytingida O'zbekistondan jami 53 ta oliy ta'lim tashkiloti ishtirok etib, 8 ta oliy ta'lim tashkiloti o'rin egalladi. Qolgan 45 tasi ishtirokchi sifatida qayd etildi. Times Higher Education (THE) xalqaro reyting tashkiloti tomonidan "World University Rankings – 2027" reytingi e'lon qilingan mazkur reytingda dunyoning 118 ta mamlakatidan jami 2 297 ta oliy ta'lim tashkilotlari o'rin egalladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Usmonova N. "Ta'lim sohasida hamkorlikning yangi qirralari" Sharq. 2019.

2. Asrorxo'jayeva M. "O'zbekistonning ko'p tomonlama diplomatiyasida Yunesko bilan hamkorlik istiqbollari" Toshkent : Donishmand ziyo, 2024.
3. Times Higher Education. World University Rankings 2027. — Jahon oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytingi.
4. European Commission. Tempus Programme: Modernising Higher Education. — Yevropa Ittifoqining oliy ta'limni rivojlantirishga qaratilgan dasturi bo'yicha materiallar.
5. O'zMU Axborot xizmati
6. https://t.me/nuu_uz